

Komunizem vsebuje neko načelo reda, ki ga ni mogoče najti v meščanskem režimu. Ker temelji ves komunizem na osnovnem načelu, da mora biti izhodišče pri vsakem človeku enako, bo prva posledica komunizma vzpostavitev pravega, pristnega individualizma, ki ga naša družba ne pozna več.

Neenakost med ljudmi je brez dvoma naravno in usodno dejstvo. Toda neenakost, kakršno poznamo danes, je pokvarjena, izkrivljena neenakost, ki ne izvira iz narave stvari. Meščanski individualizem, neenakost v kapitalističnem režimu izvira iz nepravilnega poznanja človeških vrednot. In če bomo hoteli vzpostaviti pravično neenakost, tisto, ki je zasidrana v človeški naravi sami, bomo morali najprej zaživeti v družbi, v kateri bodo načelno vsi enaki. Vsakemu posamezniku bodo morali biti dani ob vstopu v življenje isti in enaki pogoji. Samo v tem primeru se bo vsak posameznik razvil le po ukazu svoje prave notranje narave. Šele kadar bo imel vsak človek isto izhodišče v življenje, kadar ne bo več umetno ustvarjenih prednosti ali umetno ustvarjenih ovir, ki človeku niso prirojene, šele takrat se bo vsaka osebnost mogla polno razviti po poti, ki ji jo je nakazala narava sama. Na tej ideji pravične neenakosti, a enakega izhodišča za vse temelji ves komunizem. In ta zamisel vsebuje zame načelo reda. Ne gre za to, da bi vnaprej določevali, v kakšni obliki se bo izživljala družba (ta oblika bo taka, kakršno bodo pač hoteli ljudje, ki sestavljajo to ali ono družbo, in se bo s časom brez dvoma spreminjala). V bistvu gre le za to, da bodoča družba, pa naj bi bila že kakršnakoli, najde sredstva in moči, kako se zasidrati na naraven, človeški red. Ta red pa bo dosežen, kadar bodo posamezniki, člani te bodoče družbe, izvrševali opravila, oziroma šli po poti, ki jim jo kaže njihova lastna narava. In komunistično načelo enakega izhodišča v življenje za vse nudi gotovost uresničenja te poti.“

S. L.

Politični razgledi

Ostra kriza v U. R. S. S.

Zaključki vseh pošteno mislečih in nepristranskih raziskovalcev ruskih pri-lik, ki so se zadnje čase mudili v Rusiji, so nedvoumni: vsi so izjavili, da se je petletka posrečila v tem smislu, da so povsod lahko ugotovili zgraditev predvidenega števila tovaren, jezov, mostov, železniških prog, ustanovitev celih mest, kakršni sta Magnitogorsk in Kuznieck z vsemi upravnimi, prosvetnimi in zdravstvenimi napravami; ugotovili so lahko nadalje, da so odprli ali razširili železne rudnike in premogovnike ter občutno pomnožili pridobivanje petroleja; in slednjič so zabeležili sklenjeno vrsto pomembnih, časih ogromnih naporov na poljedelskem poprišču, dasi je uspeh v poljedelstvu neskončno manj otipljiv kakor v industriji.

Hkratu s temi ugodnimi poročili pa so opozorili na sledeče dejstvo: ritem gradnje je bil res občudovanja vreden, a da so pritirali do tega ritma, niso v ničemer upoštevali industrijske zmoglosti prebivalstva; potrošek je bil povsod in deloma zaradi tega v ogromnem nesorazmerju s pridobljenimi uspehi; proizvodna zmoglost premnogih tovaren, ki so sicer opremljena z vsemi modernimi izpopolnitvami, je dvomljive vrednosti; brez dvoma bi bilo mnogo pametneje in smotrneje, če bi bili gradili bolj počasi, če bi bili hkratu z gradnjo tovaren iz-

obrazili tudi potrebno delavstvo in se ne zadovoljili s tem, kar pri danih razmerah ne more biti drugega kakor slepljiv videz in pesek v oči.

* * *

S temi ugotovitvami so ti opazovalci podprli — često, ne da bi jih bili poznali — nazore Buharina, velikega marksističnega teoretika, Rykova, ki je bil pred Molotovim predsednik Sovjeta ljudskih komisarjev, in Tomskega, velikega voditelja sindikatov.

Centrum stranke pa je kljub opozorilom „opozicionalcev“, ki so se morali kmalu po sili spokoriti, hotel iti dalje po načrtani poti. Vse je imel proti sebi: lenobnost ruskih množic, tehnično nevednost elite in pa seveda naravne elemente. Z nepopustljivo zagrizenostjo se je trudil in pehal, da bi uresničil načrt v predvidenem roku, hoteč ne samo nuditi narodom Sovjetske zveze vse tovarniške izdelke, ki so jih prej z velike večine dobivali iz inozemstva, marveč napraviti iz Rusije najmogočnejšo industrijsko zajednico sveta.

Centrum stranke je bil slabo poučen, zato ni hotel priznati svoje napake, preproste zmote v ritmu izvajanja petletnega načrta. To zmoto se je branil priznati vse do trenutka, ko je odpor kmetjskih množic tako silno narastel, da ga ni bilo več mogoče utajiti; hkratu s tem odporom pa je znatno upadla industrijska produkcija. Prvo napako je centrum zagrešil s tem, da je hotel industrializirati Rusijo s silo; drugo napako pa je zagrešil, ko je hotel prehitro — vedno ta naglica — kolektivizirati kmetjsko ljudstvo. Ta prenačljiva in brutalna kolektivizacija je namreč privedla do padanja v pridobivanju kmetjskih pridelkov. Ker se je kmet prelevil v poljskega delavca, za katerega je dolžna skrbeti država, in ker je ruski kmet po svoji naravi len in malomaren, je sedaj popolnoma naravno na prste štel vsak sunek z lopato, namestu da bi napel vse sile in moči; prenehalo je preseljevanje v mesta in v tovarne, delavec je bil slabše hranjen in je manj delal. Peklenski krogotok, iz katerega se reži smrt.

* * *

Tedaj je pred približno enim mesecem prišlo do splošnega zborovanja Osrednjega odbora in Osrednje komisije za nadzor v stranki, na katerem so govorili Stalin in za njim Molotov, Kaganovič in še mnogo drugih. Kaj so povedali?

Poudarjali so, da je pomenil prvi petletni načrt predvsem napor v ustvarjanju novega in v reorganizaciji že obstoječih organizacij; nasprotno pa mora druga petletka veljati predvsem izpopolnitvi na novo ustvarjenih industrijskih in poljedelskih podjetij. Izpopolnitvi? Jasno je, kaj hoče s tem povedati Stalin. Reči hoče, da bo to, kar sedaj deluje slabo, moralo delovati dobro; da bo to, kar pridobivajo zdaj z velikimi izdatki, treba znati pridobivati z veliko manjšimi izdatki pri isti kvaliteti; tirnica stane danes v Rusiji dvajset dolarjev, a treba jo bo znati dobavljati po deset dolarjev kakor na vseh svetovnih trgih. Zaradi tega pa je potrebno, da zavlada pravo razmerje med številom inženjerjev in specializiranih delavcev in med številom industrijskih podjetij; zato je v drugi petletki ali vsaj prvi dve ali tri leta nujno potrebno zavreti ritem industrijske produkcije. Na kratko povedano: treba bo po eni strani ne toliko pospeševati in pomnoževati produkcijo, kolikor izboljšati njeno kvaliteto, po drugi strani pa napraviti delo mnogo bolj produktivno. To so bile načelne smernice, izrečene na tem zborovanju in okoli katerih so se sukali vsi govorniki. In v teh smernicah smemo videti temeljit preobrat v metodah, ki so jih doslej uporabljali voditelji v U. R. S. S.

* * *

Za Stalinom je vstal Molotov in navajal primere. Z zgledi je pojasnjeval, koliko uvoženega orodja poškodujejo delavci. „Ogromno strojev je nerabnih in jih je treba izločiti, ker so delavci neizkušeni, ker jih uporabljajo v nepravem času, jih dovolj ne negujejo, jih napačno sestavljajo in jih slednjič nikjer ni mogoče popraviti...“

„Koliko najdragocenejših strojev“, je nadaljeval Molotov, „ki smo jih uvozili iz inozemstva, leži v tem trenutku neizrabljenih po lopah Petrolejskega trusta, cementnih tovaren, Magnitogorska.“ In prav ima. Jaz sam sem videl množico teh strojev, kako so rjaveli že po pol leta.

Nekaj dni pozneje je imel vojni minister Vorošilov govor pred komunisti moskovske garnizije. Tudi on je poudarjal manjvredno kvaliteto produkcije. Pri-povedoval je, kako je obiskal številne tovarne ter povsod opazil vedno eno ter isto: tovarna je silno naglo zgrajena, a slabo deluje. Delavec, ki je bil včeraj še kmet, nima pojma ne o stroju ne o tovarniškem delu. Povsod strašno pomanjkanje tehnikov in kvalificiranih delavcev.

Opazovalci z našega zapada so vse zapazili že davno. Ko sem bil pred šestimi meseci v Rusiji, so mi najboljši tujerodni tehniki dejali: „Kaj hočete z ljudmi, ki vam pridejo na delo od bog ve kod iz svojih gozdov, ki še živ dan niso videli tovarne in ne poznajo drugega orodja kakor gozdarsko sekiro?“

* * *

Stalin pa je še določneje pokazal na živo rano v današnji ruski ekonomiji. Kajti pri vsem, kar smo doslej omenili, gre le za izgubo denarja in časa; sicer pa ima ta ritem v gradnji, naj bo še tako blazen in nereden, vsaj neko vrednost navdušenja, pod pogojem seveda, da se delavec dnevno do sitega najé. A prav tu je težkoča: delavec se namreč že več mesecev slabo hrani. Zakaj? Ker kolhozi ne dobavljajo več dovolj živil. — Kolhozi niso razumeli, pravi Stalin, globokega smisla zadnjih ukrepov o trgovanju z žitom, ki so privedli do zakonitih cen na prostih trgih. In potem so se ti kolhozi predali „sili lenobnosti“, „naravnemu toku stvari“.

Sicer pa je Stalin iznašel svoj obrazec, ki naj prepreči to nevarnost: svobodnim delavcem in kolhozom bo dovoljeno prodajati del njihovega žita po cenah, ki veljajo na svobodnem trgu; hkratu pa je treba zahtevati od njih, da količino žita, določeno v naprej po številu hektarjev, oddajajo po nizki ceni državi, in to količino je vzeti kot državni davek. Priznati je treba, da v tem ukrepu ni nobenega sledu več o komunizmu, in če že ne pomeni ekonomskega liberalizma, mu je vsaj silno podoben.

A to še ni vse. Stalin namreč krepko poudarja, da kolhoze vedno bolj „vodijo in jim stoje na čelu bivši častniki bele armade, bivši Petljurovi bojovníki in sovražniki delavskega razreda.“ Potem pristavlja, da je kolhoz le zunanja oblika in drugega nič. Zunanja oblika in prava vsebina pa je dvoje različnih stvari. Možno si je zamisliti reakcionarne kolhoze, kakor si je možno zamisliti bele sov-jete. S kolektivizacijo kmetov se vrši njihovo osredotočenje, vprašanje pa je, kdo se je okoristil s tem osredotočenjem, s katerim raste in se večja sila kmetijskega prebivalstva. Okoristil se bo z njimi oni, ki se bo znal kmetom v pravem času postaviti na čelo. „Mi vemo,“ pravi Stalin, „da se neki protisovjetski elementi danes ta dan izjavljajo za kolhoze pod pogojem, da v kolhozih ne bo komunistov. Kolhozi brez komunistov, to je geslo teh elementov.“

Zaključek: Stalin predlaga, naj se na državnih kmetijah osnujejo politični biroji, sestavljeni iz komunističnega jedra in iz nekega števila „nestrankarjev“, ki naj nadzorujejo vse okoliško kmetijsko prebivalstvo in iz kolhozov iztrebijo vse

dvomljive elemente. Nadalje predlaga, naj se poenoti sistem potnih listov, to se pravi, naj se olajša delovanje G. P. U. In slednjič predlaga še, naj se očisti stranka, ki je zadnja leta že prepolna. In „Pravda“ pojasnuje: „Ne gre za to, da šteje stranka tri in pol milijone članov. Gre za to, da si ustvarimo kvaliteto in ne kvantitete.“

Taka je, na kratko povedano, kriza, ki so jo že dolgo predvidevali, naznanjali in napovedovali in ki se je skušajo ubraniti s pojačenjem nadzornih in policijskih organov, s sistematičnim čiščenjem in v kolhozih s povratkom k načelom liberalne ekonomije. Zelo bistra taktika brez dvoma, ki pa najbrže ne bo kos kmetiski pošasti. Ko je Lenin pred vojno razglabljal o možnostih revolucije, je napovedal, da jo bosta prvi izvedli Rusija in Španija, ker sta ti deželi, je rekel, najbednejši in najnevednejši v Evropi. Prerok je prav povedal za Rusijo, a če je ogromna množica kmetov v Sovjetski uniji še vedno prav tako bedna, je pa s slednjim dnevom manj nevedna in bolje organizirana; in v tem je za prihodnja leta največja nevarnost za Sovjete. Sovjeti to tudi dobro vedo. In ali naj dodam, da je vedeti za nevarnost in znati se ji izogniti dvoje različnih stvari?

(Ta članek je v tedniku „Pamphlet“ napisal Pierre Dominique, eden izmed najboljših francoskih poznavalcev sodobne Rusije; z avtorjevim dovoljenjem ga je prevedel S. Leben.)

Kronika

Junao. — Napoved v zadnji številki, da se bo tudi v naši državi osnovalo po Hitlerjevem vzgledu nacionalistično gibanje, se je uresničila. Na prvi pogled preseneča edinole to, da je bila ustanovljena mesto po 6. januarju razpuščene „ORGANIZACIJE JUGOSLOVENSkih NACIONALISTOV“, katero je napovedovala zagrebška „Pobeda“ in katere pravila so pri oblasti že vložena, nova organizacija z imenom „JUGOSLOVENSka NACIONALna Omladina“.

K novi nacionalistični organizaciji še nista zavzeli določnejšega stališča* niti „Pobeda“, ki je glasilo bivših orjunašev, niti ljubljanski „Pohod“, kateri postaja vedno bolj glasilo „Narodne Odbrane“ in tako zvanih „Streljačkih Družin“ v Sloveniji. Že dejstvo samo pa, da so si razni nacionalistični listi zadnje čase močno v laseh, priča, da se je morala vršiti precej huda zakulisna borba, v kateri je zmagala skupina politikov, ki je pred kratkim osnovala lastno stranko „Jugoslovensko narodno stranko“, v kateri so v večini tisti, ki s sedanjim režimom radi njegove „popustljivosti“ niso zadovoljni in ki zahtevajo zato popolno podreditev vsega kulturnega, političnega in gospodarskega življenja v naši državi enotni nacionalistični stranki po Hitlerjevem vzorcu. Ta skupina je sicer še precej maloštevilna in nima še niti najmanj izvedene strankarske organizacije, vendar pa bo najbrže zbrala okoli sebe vsaj v Srbiji večino bivših velesrbskih elementov, ki so se zbirali v nekdanji „SRpski NACIONALISTIČNI Omladini“, kajti iz časnikov smo izvedeli, da je cilj nove organizacije „Junao“, da zbere nekdanje orjunaše in srnaoce. Kako si seveda predstavljajo ustanovitelji nove organizacije združitve nekdanjih idejnih nasprotnikov, nam ni znano, kajti velesrbstvo je ali pa bi vsaj moralo biti temeljno nasprotstvo celo tistemu jugoslovenstvu, ki ga vsaj oficielno propagira gospoda okoli nove stranke in njene mladinske organizacije „Junao“.

* Beležka je bila napisana 20. maja.